

Kunst maken zoals Jane Austen: met onderbrekingen

REPORTAGE EXPO Bijna honderd jaar geleden nam Virginia Woolf in haar essay *A Room of One's Own* het vrouwelijke kunstenaarschap onder de loep. Vandaag fileren Ariane Loze en Orla Barry hun eigen stand van zaken in twee aparte tentoonstellingen in het MACS.

"Het is een klein mirakel dat de nieuwe film af is geraakt", zegt kunstenaar Ariane Loze vlak voor de opening van haar eerste museale solotentoonstelling in MACS. *L'Archipel du moi* doet een greep uit de films waar Loze haar unieke handelsmerk van heeft gemaakt. Hoewel de films zijn geëvolueerd met de tijd, zijn er constanten: Loze stelt scherpe maatschappelijke vragen en speelt alle rollen zelf. Geregeld geeft ze performances. Het bezorgde de tweetalige Belgische een aparte plek in het kunstenaarschap, op het snijvlak tussen film, beelden- en theater.

Komt goed

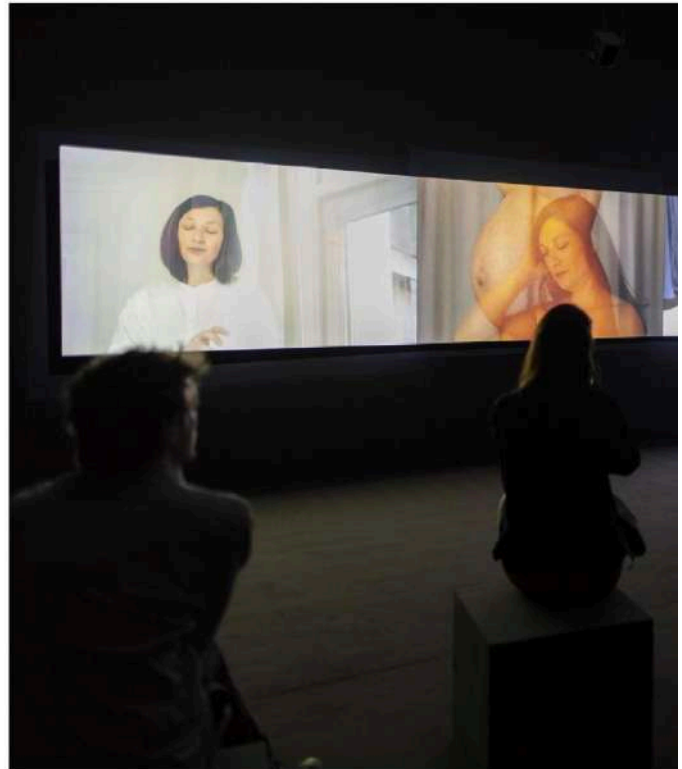
Her en der liggen nog kabels los, de belichting staat niet op punt, museummedewerkers dekken een lange tafel. "Hier zal ik in oktober een performance doen", zegt Loze. In de volgende zaal speurt ze de vloer af: alles lijkt veilig, dus zet haar acht maanden oude zoonnetje neer, zodat ook hij even op verkenning kan. Intussen overlegt ze zijn moeder met de museumploeg: er schort wat aan de ondertiteling van een van de films. "We hebben een andere versie. Komt goed."

Speciaal voor deze expo maakte Ariane Loze de film *Energiea*. "Vorig jaar had iedereen het over onbetaalbare gas- en elek-

triciterekeningen: een enge definitie van het begrip. Energie is als intuïtie: het is onvatbaar, iedereen vult het anders in." De voormalige mijnsite van Grand-Hornu vond ze de perfecte grond voor een onderzoek naar alle facetten van energie. Ze plande wandeltochten, zou de terrils op klimmen. Maar haar zwangerschap gaf dat plan een wending: klimmen leek een almaar minder goed idee. "Ik voelde mijn lichaam dag na dag veranderen. Ik lag in bed en voelde mijn bloed stromen, ik was zelf een energiemachine geworden."

Alle rollen tegelijk

De kunstenaar gaf haar zwangere en pas bevallen zelf een prominente rol in de film. Opnieuw speelt ze zelf de verschillende personages die elk op een andere manier over energie reflecteren. "Het zwangere personage wordt aangesproken, maar spreekt zelf niet." Haar aanwezigheid zegt genoeg, ze is de stille spil van het drieliuk dat Ariane Loze volledig in haar eigen kamer opnam. Terwijl ze elke dag het juiste evenwicht zocht tussen creëren en zorgen voor haar baby en zichzelf, las ze *A Room of One's Own* van Virginia Woolf. Daarin klaagt die aan dat vrouwelijke kunstenaars te weinig vrijheid hebben om volop te kun-

Uit de expo *L'Archipel du moi* van (en met) Ariane Loze. "Het zwangere personage wordt aangespro-

nen creëren. Ze hebben eigen geld en een eigen plek nodig, maar in plaats daarvan wordt hun werk constant onderbroken door verwachtingen, beslomeringen, de gang van het dagelijkse leven. "Woolf heeft het over Jane Austen. Omdat die geen eigen werkplek had, schreef ze *Pride and Prejudice* aan de eettafel. Telkens wanneer de tafel gedekt werd, moest ze stoppen. Er zullen altijd onderbrekingen zijn, schrijft Woolf." Die onderbrekingen zijn er 200 jaar na Austen nog. "Ik heb mijn film gemaakt zoals Jane Austen: met onderbrekingen. Ik kon alleen filmen als mijn baby sliep en er op straat niet gedruid werd."

Is er dan zo weinig veranderd in al die eeuwen? Natuurlijk zijn de verhalen geëvolueerd, hebben de onderbrekingen andere redenen. Vrouwen hebben veel meer vrijheid om te creëren en kunnen meer verschillende rollen opnemen, in het geval van Ariane Loze: alle rollen tegelijk. Haar manier van werken wordt een mooie metafoor voor het leven anno 2024. "Creëren blijft moeilijk", zegt ze, wanneer ze een plek zoekt om over het werk te praten en tegelijk haar zoon borstvoeding te geven. "Het is een vraag die ik me vaak stel. Wat is creëren? Hoe moet een vrouw creëren? Hoe kan ik creatief zijn en toch aanwezig zijn als moeder? Want ik wil het allemaal: ik wil creëren, ik wil er zijn voor mijn kinderen, ik wil gezond eten om goede melk te hebben voor mijn baby." Voor het drieliuk *Energiea* werkte Loze voor het eerst met een monteur. Spannend: zou iemand anders de weg vinden door al die opnames, zou ze al die ideeën in Ariane's hoofd kunnen vertalen in een congruent geheel? "Ik zei haar: we gaan deze film moeten maken tussen de soep en de patatten. Gelukkig werd het een fijne samenwerking: monteur met de baby op schoot."

Ariane Loze checkt of haar zoon nog een hapje wil. "Het is een nieuw soort feminisme", zegt ze. "In de jaren 70 heeft het feminisme veel gedaan voor het recht op abortus. Nu heeft de strijd zich verplaatst." Vrouwen willen de vrijheid om het allemaal te kunnen doen, en het allemaal ook

goed te kunnen doen. "Ik ben er nog niet aan uit hoe het moet."

Kunstenaar én herder

Verderop is een andere kunstenaar even goed bezig met verhalen nieuwe wendingen te geven. Ook zij weeft op een geheel unieke manier de verschillende lagen van haar leven door elkaar, plukt uit de maatschappij en het arsenaal aan oude verhalen.

"Het is een vraag die ik me vaak stel. Wat is creëren? Hoe moet een vrouw creëren? Hoe kan ik creatief zijn en toch aanwezig zijn als moeder?"

Ariane Loze

De Ierse Orla Barry werkt op de grens tussen beeldende kunst en performance. Ze woonde jaren in Brussel, stelde tentoon in het Smak en Mu.ZEE. Tot ze besloot terug te keren naar Ierland om er een schapenboerderij te starten. Ze is beide, benadrukt ze: kunstenaar én herder. Ze wil het niet anders, het moet zo, bijzaken bestaan niet. Het is aan alles te merken. Barry maakt viltwerken met wol van haar eigen schapen. Ze vertelt verhalen over herders en schapen, bezorgt het brave herderinnetje uit een kinderliedje een punkimago: zo zal ze beter standhouden in de mannenwereld die het schapenhoeden nog altijd is. Barry spreekt in één adem, op dezelfde toon en met hetzelfde enthousiasme over haar schapen en haar kunst.

In haar expo *Shaved Rapunzel & La Petite Bergère Punk* legt ze een grote hoop ongewassen wol, vers van het schape, in een verder strakke, witte ruimte. De zaal vult zich met een zachte stalgeur. "Ik wil alles vandaag af hebben, want ik begin erg moe te worden." Het is druk geweest voor Barry.

Orla Barry (rechts) in de performance 'Spin Spin Scheherazade'. © Claudio Negro.

en, maar spreekt zelf niet." © Isabelle Arthuis

Vorige zomer brandde een opslagplaats af waarin haar viltwerken lagen te wachten op een expo. Ze moest opeens nieuw werk creëren, terwijl ze zich eigenlijk al op MACS wou concentreren. Deze tentoonstelling werd dan weer opgeschoven, omdat de opening anders samenviel met de lammerijd. "In die periode kan ik de boerderij niet verlaten."

Verhaalfarden

Orla Barry's werk is geënt op tekst. Ze schrijft haar eigen verhalen en geeft nieuwe wendingen aan oude. De expo opent met 'Spin Spin Scheherazade', een installatie met tekst en geluid die ook geactiveerd kan worden als performance. Er staan een podium en panelen met fascinerende verhalen erop, telkens vergezeld van een box waaruit een vertelstem klinkt. Het geluid verspringt in de ruimte. "De bezoeker hoort zelden het volledige verhaal: je krijgt alleen flarden." Maar die flarden brengen interne monologen op gang, scherpen individuele verhalen aan.

Ook daar een parallel met Ariane Loze. In haar video's valt de bezoeker eveneens meestal midden in het verhaal, ook zij bieden een moment van reflectie en herkenning dat een vervolg krijgt in de gedachtegang van de bezoeker. Door hun uiterst individuele manier van creëren, de vragen die ze stellen en de verhalen die ze zo kneden tot een nieuw geheel, sluiten beide kunstenaressen zich in in Virginia Woolfs pleidooi voor eigenheid en vrijheid van expressie. "Er is geen poort, geen slot, geen grendel die je kunt zetten op de vrijheid van mijn geest", schrijft zij. Exact dat vertellen ook de expo's van Ariane Loze en Orla Barry in MACS.

Ines Minten

Ariane Loze, *L'Archipel du moi*
Orla Barry, *Shaved Rapunzel & La Petite Bergère Punk*
Nog tot 3-11, MACS, Grand-Hornu
Op zondag 6 oktober doen beide kunstenaressen performances in hun expo.